

ELŐADÁSISMERTETÉS

Zalai-Göbölös Noémi¹**Kína – Egy globális hatalom kormányzása**

Kínáról sokan sokféleképpen gondolkoznak, nyilatkoznak, de a nyilvánvaló tényeken és a sztereotípiákon túl csak egy szűk, szakértői kör foglalkozik az országgal érdemben. Ha Kínáról esik szó, kihagyhatatlanul meg kell említeni a kommunista beállítottságot, a népesség számát, valamint a kínai gazdaság és piac hazánkban is tapasztalható sajátosságait. Kína azonban ennél sokkal összetettebb, és ahhoz, hogy megértsük az ország geopolitikai, geostratégiai szerepét, ismernünk kell azokat a hagyományokra épülő szokásokat, jellegzetességeket és földrajzi adottságokat, amelyek szerepet játszottak és játszanak mai is Kína identitásának, nagyhatalmi törekvéseinek alakulásában. Ehhez adott támpontot Dr. Hosszú Hortenzia „egy globális hatalom kormányzása” című, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen tartott előadása. Az előadó maga is több évet töltött Kínában, ahol diplomataként és kutatóként rálátást nyert a kínai politika, társadalom és kultúra azon sajátosságaira, amelyek

---

¹ PhD., c. nb. őrnagy, a Terrorelhárítási Központ munkatársa, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Intézet Terrorelhárítási Tanszékének egyetemi tanársegéde (ORCID: 0000-0002-7651-5321)

ELŐADÁSISMERTETÉS

ismeretében világossá válhatnak Peking világpolitikában betöltött pozícióját meghatározó tendenciák.

Kína a hatalmas kiterjedése ellenére ásványokban és energiában szegény ország, ugyanakkor a Föld népességének 22 %-át adja. Az energiatülszórás ellenére gazdasága gyorsan növekszik, ugyanakkor meglehetősen törékeny. A növekedés mértékét jól mutatja, hogy Kína 8 év alatt megduplázta a GDP-jét, és bár a fejlődés üteme az utóbbi időszakban lelassult, még mindig 6-7 % körüli értéket mutat a gazdasági gyarapodás. A kínai kormányzat elsődleges célja, hogy stabilizálja ezt a növekedést, amelynek lehetőségét a nehézipar átalakításában, a „Selyemút” újradefiniálásában, a bankszektor megújításában, a földreform bevezetésében és a technológiai fejlesztésekben látja. Egyértelmű és világosan megfogalmazott cél, hogy Peking nem követni akar, hanem diktálni, és ennek a filozófiának a szellemében születnek a kormányzati döntések is.

A fejlődés lehetséges akadályait elsősorban a társadalmi és kulturális sajátosságokban kell keresni. Kína földrajzi kiterjedése jelentős, ugyanakkor az országon belül nagymértékű regionális egyenlőtlenség tapasztalható. A megélhetés és gyarapodás lehetősége elsősorban a nagyobb városokhoz és azok agglomerációjához köthető, ezért nagy lenne az igény a belső migrációra. Ezt azonban nagymértékben akadályozza az a közigazgatási jellemző, hogy a regisztráció lakhelyhez kötött, így az országon belüli munkaerő vándorlás erősen korlátozott, és összességében fejlődési nehézséget generál a gazdaságban és iparban.

ELŐADÁSISMERTETÉS

Szintén az innováció és haladás ellen hat az a kínai társadalmi beállítottság, hogy a közösség szerepét az egyén fölé helyezik. Ennek szellemében az egyes személyek, az individuum nem lényeges, csak a közösség érdeke számít. Ha az egyén nem engedelmeskedik a csoportnak, akkor könnyen kikerülhet onnan, egyedül marad, és ez a kínai társadalomban elképzelhetetlen létállapot. A közösségi gondolkodás másik hátulütője, hogy a kreativitás, egyéni törekvések háttérbe szorulnak, valaminek a megkérdőjelezése, elvetése nem jellemző, ez pedig a haladást jelentősen akadályozza. A hosszú távú fejlődés a kreativitás és kezdeményezés nélkül nem valósulhat meg, különösen az olyan ágazatokban – ipar, technológia, informatika stb. –, ahol elengedhetetlen a nyitott, innovatív szemlélet.

Szintén jelentős és kormányzati szinten is fejtörést okozó probléma, az elöregedés jelensége Kínában. Az országban sokáig egyáltalán nem volt társadalombiztosítás, és a nyugdíj intézménye sem működik, amelynek eredményeképpen az idősek a fiatalabb generáció támogatására szorulnak. A hagyományok szerint a gyerekek kötelesek fizetésük 10 %-át visszajuttatni szüleiknek, nagyszüleiknek, amely a korábbi egyke politika miatt nagy terhet ró azokra a fiatalokra, akiknek nincs testvérük. A születésszabályozáson ugyan már enyhítettek, de sok időnek kell eltelnie ahhoz, hogy az ebből származó nehézségek ne jelentsenek társadalmi szintű problémát. Részben ennek ellensúlyozására a kormány a társadalombiztosítás mellett a jövőben rendezni kívánja a hiányzó nyugdíjellátás rendszerét, azaz alanyi jogon valamilyen szintű támogatás bevezetését tervezik az idősek számára. Az egyke politika másik eredménye, hogy a fiatalok a szüleikhez,

ELŐADÁSISMERTETÉS

nagyszüleikhez képest már viszonylagos jólétben szocializálódnak, ez azonban éles ellentéteteket szül a családon belüli, különböző generációk között.

Kína státuszának megértéséhez ismerni kell politikai berendezkedését és kormányzati működését. Minden látszat ellenére a kínai politikai rendszer nem egypárti, azonban a Kínai Kommunista Párt (KKP) a legerősebb és minden szempontból a legmeghatározóbb. Már a bejutás is komoly rekrutáció eredménye, számtalan követelménynek kell megfelelnie annak, aki erre törekszik. A párt hatalmát jól mutatja az is, hogy annak vezetője egyben az államelnök és a hadsereg vezetője. Az államelnöki poszt csak 45 éves kor felett tölthető be, és hivatalosan legfeljebb 2 ciklust vállalhat ugyanaz a személy. A KKP főtitkára és egyben az államelnök 2012 óta Xi Jinping 5. generációs, technokrata politikus, aki Kína egyik legmeghatározóbb embere. Xi Jinping hatalma olyannyira megkérdőjelezhetetlen, hogy sokan úgy vélik, a már második ciklusát töltő politikus a mandátum lejárta után is pozícióban marad. Ezt erősítette a 2017 októberében megtartott 19. Pártkongresszuson lezajlott jelentős tisztújítás, amely egyértelmű jele annak, hogy Kína visszatér a központosított, egyszemélyi vezetésre. Ezt alátámasztja az is, hogy a várakozásokkal ellentétben nem került megnevezésre Xi Jinping lehetséges utódja sem.

A Kínai Kommunista Párt hatalmának alapját a folyamatos életszínvonal emelkedés biztosítja, a legitimitációja a krízisek ellenére sem kérdőjeleződött meg. Ennek okai a gazdasági növekedés mellett többek között a külpolitikai nyitásban és a

ELŐADÁSISMERTETÉS

geostratégiai problémák kezelésében keresendők. Emellett a párt pozícióját erősíti az a fajta patriotizmus, amely szerint Kínát külső ellenség nem fenyegeti, kizárólag a belső viszályok okozhatnak gyengülést. A kollektív működési rendszer fenntartását szolgálja továbbá a társadalmi rend megőrzésének hagyományos igénye is.

A Kommunista Pártnak azonban számos kihívással kell szembenéznie a jövőben, amelyek közül a legjelentősebbek közé tartozik a szociális és gazdasági egyenlőtlenségek feloldása, a nagyfokú társadalmi elégedetlenséget generáló környezetszennyezés problémájának megoldása, a szívesség viszonzásának kötelezettségén alapuló, nagyon magas korrupció csökkentése, a növekvő nacionalizmus kezelése, valamint a növekedés és stabilitás egyensúlyának megteremtése.

Az államelnök a Pártkongresszuson kifejtette terveit az ország jövőjét illetően, amely elképzelés szerint Kínának központi szerepet kell betöltenie a világban, és a kínai rendszert példaértékűvé kell tenni más országok előtt. A kínai kormányzat szerint a hatalom megerősítésének eszközei közé tartozik az információáramlás korlátozása, amelynek az a lényege, hogy az elektronikus médiatartalmak ellenőrzése során a hozzászólásokat meghatározott szempontok szerint pontozzák. Emellett kontroll alatt kívánják tartani a különböző politikai mozgalmakat is. Ugyanakkor deklarált cél a gazdasági jogok széleskörű biztosítása, a szociális rendszer kiépítése, erősítése, a mérsékelt jóléti állam létrehozása, az 1 főre jutó nemzeti jövedelem megduplázása és a külpolitikai jelenlét fokozása.

ELŐADÁSISMERTETÉS

A globális mellett a regionális hatalom növelése is kiemelt szerepet játszik a jövőbeni célkitűzések között, amelynek érdekében a kormányzat többek között katonai fejlesztéseket és területi katonai jelenlétet irányzott elő azzal együtt, hogy a szárazföldi hadsereg létszámát csökkentik. Emellett jelentős előrelépéseket kívánnak tenni az űrkutatás, az atomkutatás, a saját nukleáris technológia és a géntechnológia fejlesztése terén.

Kína mindenkori világpolitikai pozícióját a kormányzati szándék mellett jelentősen meghatározza a geostratégiai helyzete is, amely számos kihívást hordoz magában. A korábban említett ásványkincs függőség exportkényszert jelent, amelyben elsősorban az Amerikai Egyesült Államokra támaszkodhat. Földrajzi elhelyezkedéséből adódóan Kínának 14 „szomszéda” van, és a környezetében számtalan „forró pont” található. A Dél-kínai-tenger birtoklásának kérdése szintén egy sarokpont, és állandó konfliktusforrás az ország életében. A térségben található országokhoz fűződő viszonya is vegyes képet mutat: Oroszországgal szemben érdemi közeledés az utóbbi időben sem történt, Japán a mesterségesen, államilag is gerjesztett ellenségkép szerepét tölti be, Észak-Korea pedig nem igazán foglalkoztatja a kormányzatot, annak ellenére, hogy a nemzetközi nyomásnak engedve egyfajta diplomáciai szerepet töltött be a rakétaválság kapcsán. Amivel a térségben betöltött szerepét erősíteni szándékozik a külpolitikai nyitás mellett, az a gazdasági érdekek összehangolása, amely az új Selyemút projektben testesül meg.

Összességében elmondható, hogy Kína rendkívül összetett, történelmi és kulturális hagyományokban gazdag ország,

ELŐADÁSISMERTETÉS

amelynek megértéséhez nagymértékben hozzájárulhatnak az előadásban elhangzott szakértői és bennfentes szempontok.